

Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας

Τόμ. 5 (2001)

Τόμ. 5-6 (2001): Εθνικισμός

Ιωάννα Λαμπέρη-Δημάκη, Για την κοινωνιολογία

Δ. Σ.

doi: [10.12681/sas.560](https://doi.org/10.12681/sas.560)

Copyright © 2015, Δ. Σ.

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σ. Δ. (2015). Ιωάννα Λαμπέρη-Δημάκη, Για την κοινωνιολογία. *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 5, 319–321. <https://doi.org/10.12681/sas.560>

τρόπο τη σκέψη του La Boetie με τα κλασικά κείμενα που αποτέλεσαν τις πηγές της, ο συγγραφέας αναδεικνύει την ιδιαιτερότητα της προσέγγισης του Γάλλου λόγιου αναφορικά με μια σειρά κρίσιμων εννοιών της πολιτικής σκέψης. Κύρια αιτία της εθελοδοουλείας είναι η 'συνήθεια' και το έθιμο, έννοιες με τις οποίες ο La Boetie επιθυμεί να εκφράσει την απομάκρυνση του ανθρώπου από την αμεσότητα της ανθρώπινης φύσης και των δυνατοτήτων της μέσω της εγκατάλειψης του στη διάχυτη πραγματικότητα της συνήθειας. Σύμφωνα με τον Δημήτρη Κοτρόγιαννο η ανάλυση του La Boetie τελικά προτείνει τη *φιλία* ως κινητήριο μοχλό για την άρνηση των εξουσιαστικών σχέσεων και την ενθάρρυνση μορφών αλληλεγγύης και συναίνεσης. Πρόκειται για μια έννοια περί φιλίας η οποία διαφέρει τόσο από την ρωμαϊκή αντίληψη όσο και από την αριστοτελική διδασκαλία (στα *Ηθικά Νικομάχεια*), στο μέτρο που αναγνωρίζει στη φιλία ένα φαινόμενο που αφορά μόνον τις ελεύθερες σχέσεις των ανθρώπων χωρίς όμως και να προσανατολίζεται προς το πρότυπο ενός ιδεατού φίλου.

Ο τόμος, εκτός από τη μελέτη, περιλαμβάνει την πραγματεία του La Boetie στο πρωτότυπο καθώς επίσης και σε μετάφραση του Δημήτρη Κοτρόγιαννου. Όπως σημειώνει ο συγγραφέας και μεταφραστής, τα γαλλικά του 16ου αιώνα, στα οποία είναι γραμμένο το κείμενο του La Boetie, είναι μια γλώσσα σε εξέλιξη. Η μετάφραση επωμίζεται με επιτυχία το δύσκολο έργο της απόδοσης στα ελληνικά, υποστηριζόμενη και από σειρά ερμηνευτικών σχολίων που σκοπό έχουν να φωτίσουν τις πηγές των ιδεών του La Boetie καθώς επίσης και τη χρήση και τροποποίηση τους στο *Λόγο περί Εθελοδοουλείας*.

Κ. Λ.

Ιωάννα Λαμπίρη-Δημάκη, Για την κοινωνιολογία (Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2000), 302 σελ.

Η ωριμότητα ενός επιστημονικού κλάδου φαίνεται, μεταξύ άλλων, και από τη συστηματικότητα των δημοσιεύσεων που παράγει. Οι εξειδικευμένες σειρές βιβλίων, φαινόμενο σχετικά πρόσφατο στις κοινωνικές επιστήμες στην Ελλάδα, προσφέρουν διαύλους για μια τέτοια συστηματικότητα. Καλό παράδειγμα αποτελούν οι 'Θεσμοί της ελληνικής κοινωνίας', τους οποίους διευθύνουν η Ιωάννα Λαμπίρη-Δημάκη και ο Θανάσης Κ. Παπαχρίστου. Η

σειρά έχει 'στεγάσει' μονογραφίες και συλλογές κειμένων από διάφορους κλάδους της κοινωνιολογίας.

Το τελευταίο βιβλίο της Λαμπίρη-Δημάκη ανήκει στην ίδια σειρά και αποτελεί συλλογή κειμένων της που υπηρετούν τα σταθερά ερευνητικά της ενδιαφέροντα. Αυτά, ως γνωστόν, είναι η είσοδος και η προσαρμογή των γυναικών στην αγορά εργασίας, η κοινωνική μεταβολή, η κοινωνική κινητικότητα, η θέση των φοιτητών στην ελληνική κοινωνία, καθώς και η εξέλιξη της ελληνικής κοινωνιολογίας ως επιστημονικού κλάδου. Στο βιβλίο περιλαμβάνονται και κείμενα που αντανακλούν πιο πρόσφατα ενδιαφέροντα της συγγραφέως, στα οποία περιλαμβάνονται ο ρόλος των διανοουμένων και η δυνατότητα μιας αντι-ρατσιστικής παιδείας. Τα ενδιαφέροντα αυτά εν πολλοίς αντανακλώνται και στις βιβλιοκριτικές της ίδιας που δημοσιεύονται στο τελευταίο μέρος του βιβλίου.

Η ετερογενής σύνθεση των κειμένων ενοποιείται χάρη στην κοινή σε όλα μέθοδο. Η Λαμπίρη-Δημάκη, έχοντας επηρεαστεί από τη Βεμπεριανή και την αγγλοσαξονική κοινωνιολογία, αλλά και από το έργο του Pierre Bourdieu, διεξάγει περιοδικά εμπειρικές μελέτες πάνω σε όλα τα ανωτέρω κοινωνιολογικά θέματα, επιχειρώντας να δοκιμάσει την αξία θεωρητικών ιδεοτύπων. Αυτό που η ίδια ονομάζει 'θεωρητικο-εμπειρική έρευνα' συνοψίζεται στην παραδοχή της ότι 'υπάρχει πράγματι μια αντικειμενική κοινωνική πραγματικότητα προσπελάσιμη από τον κοινωνιολόγο με τη χρήση επιστημονικών μεθόδων και ο ρόλος του είναι να ανακαλύπτει και να αποκαλύπτει, τί κρύβεται πίσω από την σε πρώτο αντίκρουσμα όψη της, πάντοτε όμως στηριζόμενος σε εμπειρικά τεκμήρια'.

Η αξία αυτής της προσέγγισης φαίνεται σε δύο κείμενα του βιβλίου που ξεχωρίζουν το μεν πρώτο για την ευστοχία του, το δε δεύτερο για την πρωτοτυπία του. Το πρώτο από αυτά (γραμμένο στα γαλλικά) περιγράφει την εξέλιξη της θέσης της γυναίκας στην ελληνική κοινωνία μεταξύ των ετών 1974 και 1991. Στο κείμενο αυτό παρουσιάζεται ένα πανόραμα των μεταβολών της συμμετοχής των ελληνίδων στην ανώτατη εκπαίδευση, τα επαγγέλματα και την πολιτική. Η υπόθεση εργασίας είναι ότι τέτοιες μεταβολές συνδέονται με ευρύτερες κοινωνικές αλλαγές και με μεταβολές στο επίπεδο των αξιών. Αυτές με τη σειρά τους οδηγούν σε πολιτική συναίνεση γύρω από τη νέα θέση της γυναίκας, η οποία εν τέλει εκδηλώνεται με θεσμικές/νομοθετικές μεταρρυθμίσεις. Η Λαμπίρη-Δημάκη δείχνει ότι στην ελληνική κοινωνία οι εν λόγω μεταβολές σηματοδοτούν αυτό που η ίδια, υιοθετώντας τον όρο του Carl Rogers, ονομάζει 'ήρεμη επανάσταση'. Πρόκειται για μια επα-

νάσταση η οποία επιχειρήθηκε από τις γυναίκες σε διάστημα λίγων δεκαετιών στο τέλος του εικοστού αιώνα.

Αντίθετα, το δεύτερο κείμενο έχει μεγαλύτερο χρονικό ορίζοντα, καθώς αναφέρεται στο πώς οι έλληνες διανοούμενοι προσλαμβάνουν τον 'νεοελληνικό πολιτισμό'. Η μελέτη αυτή χρησιμοποιεί εμπειρικό υλικό από συνεντεύξεις και κείμενα τριάντα τριών 'παραγωγών πολιτισμού', από σχετική έκδοση του περιοδικού *Το Δέντρο* (τχ. 79-80, 1993). Η τεχνική της έρευνας είναι η ανάλυση περιεχομένου, ενώ χρησιμοποιούνται και στατιστικά στοιχεία για κοινωνικές μεταβλητές (π.χ., φύλο, επάγγελμα, γενιά, σπουδές, τόπος καταγωγής), με βάση τις οποίες δίνεται το 'προφίλ' του δείγματος. Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα συμπεράσματα είναι η αμφιθυμία των μελών του δείγματος. Οι διανοούμενοι, ενώ έχουν γενικά αρνητικές γνώμες για τον 'νεοελληνικό βίο', σε ατομικό επίπεδο πιστεύουν ότι αξίζει να συνεχίσουν να δημιουργούν. Κατά τη συγγραφέα, κάτι τέτοιο ίσως σημαίνει και τον αυτό-περιορισμό τους ως δημόσιων προσώπων, τα οποία, απεκδυόμενα πλέον τον ρόλο του παραδοσιακού διανοούμενου που παρεμβαίνει στα δημόσια πράγματα, επιχειρούν να στεγανοποιήσουν την παραγωγή έργου 'από τις περιρρέουσες παθολογίες'.

Σε αυτό και σε άλλα κείμενα του βιβλίου της η Λαμπίρη-Δημακή θέτει, αντί επιλόγου, νέα ερωτήματα που παραμένουν ανοικτά. Η περιοδική επάνοδος σε αυτά με τον τρόπο της αντιπαραβολής θεωρητικών υποθέσεων εργασίας και εμπειρικών δεδομένων κάνει την κοινωνική έρευνα μια γοητευτική ενασχόληση.

Δ. Σ.

Max Weber, Κοινωνιολογία της Οικονομίας. Εισαγωγή – μετάφραση - σχόλια Θανάσης Γκιούρας (Αθήνα: Κένταυρος, 2000), 287 σελ.

Το βιβλίο αυτό περιέχει το δεύτερο κεφάλαιο του κλασικού (αλλά ημιτελούς) έργου του Max Weber *Οικονομία και Κοινωνία* (Wirtschaft und Gesellschaft) με τίτλο *Βασικές κοινωνιολογικές κατηγορίες της οικονομικής πράξης* (Soziologische Grundkategorien des Wirtschaftens). Είναι λοιπόν συνέχεια ανάπτυξης του εννοιολογικού πλαισίου της βεμπεριανής κοινωνιολογίας, το οποίο είναι γνωστό στο ελληνικό κοινό από τη δημοσίευση του πρώτου κεφαλαίου με τίτλο *Βασικές Έννοιες Κοινωνιολογίας* (μετ. Μ. Κυπραίος, εκδ. Κένταυρος, 1997). Μετά τη θεμελίωση βασικών εννοιών της